

LÆRERNES OG FORELDRENE AKSJON

Av de 12000 lærere i folkeskolen og den høgre skolen som kommer inn under forordningen om Norges Lærersamband, har nå over 90% nektet å erkjenne medlemskap og nektet å ha noe med NSUF's ungdomstjeneste å gjøre. Framleis strømmer protestskrivene inn. Som kjent ble lærernes lønn for februar sperret og lærerne fikk frist til 1. mars med å tilbake sin utmeldelse. Hvis ikke var de å betrakte som oppsagt fra sine stillinger. I rundskriv av 7. mars meddele kirke-departementet at de lærere som til da ikke hadde erkjent sitt medlemskap ikke måtte få lønn utbetalt etter den tid. Dette skriv innebar altså at den sperrede februarlønn skulle utbetales, og likvis lønn fra 1—7 mars. I skriv av 10 mars annulleres dette, idet det heter at ingen lærere må utbetales lønn medmindre de skriftlig dokumenterer sitt medlemskap.

Fristen for innmeldelse i sambandet er nå ytterligere forlenget idet departementet har meddelt at lærere «år de vil heve sin lønn» må erklære skriftlig at de står som medlemmer. Det later til å gå en smule rundt for nærsistere som søker å finne veier ut av det kaos de har skapt. Det finns imidlertid bare en eneste vei ut av det: Lærerne har tatt sitt standpunkt i overenstemmelse med sin samvittighet og på grunnlag av norsk lov og rett. Med andre ord: Kravet om tvungen medlemskap og kravet om samarbeid med NSUF må legges vekk.

For å øve press på lærerfronten er ca. 75 lærere utskrevet til arbeid i Statens veivesen etter forordning av 9-7 1941. Lærerne er sjølsagt klar over at dette fra NS's side er ment som straff i forbindelse med nektingen av medlemskap. Men da innkallelsen er skjedd i henhold til en forordning som gir hjemmel for innkallelse av «enhver arbeidsfør person» til uoppsettelig arbeid, og ikke gir uttrykk for noen forbindelse med nekting av med-

* En ny lov som skal sette press på embets- og tjenestemenn er på trappene. Av dens hovedinnhold tar vi med følgende:

Alle off. tjenestemenn kan avskjediges uten lønn og uten pensjon hvis de ikke går positivt inn for den politiske myndigheten. Frilønn og pensjon tilstås kun i særlige tilfelle. For embetsmenns og bøyere tjeneste-

lemskap, har lærerne møtt fram ifølge innkallelsen, og det ligger ikke i dette noen som helst særkjennelse av at det er straff. De utkalte skal sortere under veivesenet og ha lønn etter veivesenets tariff. Standpunktet til Norges Lærersamband er sjølsagt uforandret over hele linja.

Ved å benytte den midlertidige forordning av 9-7-41 ved utskrivningen har nærsistene selv på det groveste misbrukt denne. Forordningen er gitt for å sikre gjennomføringen av «samfunnsmessig særlig betydningsfulle og uoppsettelige» arbeider. Ved å bruke den i straffeøyemed har de selv sørget for å nedbryte respekten for denne og lignende forordninger.

Etter at forordningen om Norges Lærersamband forelå er det kommet en rekke forordninger av lignende art. De er møtt på samme måte. Advokatene er tvangsorganisert og har meldt fra at de ikke anerkjenner medlemskap. Leger, ingeniører og andre er rede til å gjøre det samme i det øyeblikk de rammes av slike forordninger. Alle de forskjellige forelag har nektet å erkjenne medlemskap i foreleggerforeningen, idet de henviser til at deres virksomhet er av slik beskaffethet at de ikke kan motte direkte av politisk art uten å komme i den alvorligste samvittighetskonflikt.

Foreldreaksjonen mot loven om ungdomstjenesten har antatt veldig dimensjoner. Billss etter billss med protestskriv er kommet inn til departementet. Vi gjør en form for protestskriv som later til å være mest brukt:

«Herr minister Stang.

Jeg kan ikke tillate at mitt (mine) barn blir innkalt til tjeneste i NSUF da dette strider mot min samvittighet»

(Underskrift og adresse)

Framleis strømmer protestskrivene inn til Departementet for Arbeids-tjeneste og Idrett.

menns vedkommende kan formuen helt eller delvis konfiskeres — og å opplyst pensjonsinnskudd — hvis de viser «folkefiendtlig eller statsfiendtlig innstilling.

Når du får illegalt materiell, så prøv aldri å finne ut hvem som lager det eller hvem som har sendt dig det.

AVANTGARDEN

28. APRIL 1942

DEN NORSKE LÆRERSTANDS KAMP FOR LANDETS UNGDOM

Den første fase i kampen om skolen i Norge.

Da Nasjonal Samling 25. september 1940 av okkupasjonsmakten fikk overdratt en viss del av statsmakten i Norge, representerte partiet snautt 2 pct. av befolkningen. Tross dette identifiserte NS fra første dag av det norske folk med partiet NS. Den som var uenig i NS politiske ideer, var en fiende av det norske folk.

Av alle offentlige tjenestemenn, deriblant lærerne, ble det alt i desember 1940 krevd en erklæring, som inneholdt krav om aktiv medvirkning i en nasifisering av Norge.

Lærerne svarte med en erklæring, der de sa at de måtte være tro mot sitt kall og sin samvittighet og loyalt bøye seg for de krav som rettmessig ble stilt dem. De ga dermed uttrykk for at de bare bøyd seg for krav som stemte med lov gitt av lovlige norske myndigheter, eller som hadde sin rot i internasjonal rett etter Haagkonvensjonen. På dette grunnlag har de norske lærere holdt fast gjennom hele den tid NS har hatt makten i Norge, og på dette grunnlag står de fast og faller med det.

Alt meget snart kunngjorde NS at skolen måtte vinnes for de nye ideer, altså for Nasjonal Samlings ideologi. Utover vinteren 1940/41 søkte partiet på mange vis å vinne skolefolks øre for sin propaganda. Disse forsøk falt totalt gjennom, dels fordi lærerne følte avsky ved å bli belært av folk som i en hard tid hadde falt sine landsmenn i ryggen, men selvsagt vesentlig fordi lærerne var i bunn og grunn uenig i selve det syn på oppdragelse og opplæring som ble lagt fram.

I denne holdning hadde lærerne støtte ikke bare av praktisk talt hele den voksne befolkning. Det viste seg også at elevene i alle skolearter sluttet seg mannjamnt opp om samme standpunkt: Motstand mot nazismen. Dette standpunkt har de norske skoleelever holdt til denne dag, og det vil holde framover. Det vil tjene det unge Norge til uvisnelig heder at det nazistiske stormløp prelet totalt av mot ungdommens motstand.

NS som var irritert over skolens avvisende holdning begynte med terror og vold, særlig mot elever. Hird trengte inn på skolen mange steder

og elever ble slått ned og forulempet på forskjellig vis. I februar 1941 var det så ille at elevene mange steder holdt seg hjemme fra skolene. Myndighetene ble avtvunget et løfte om at hirden ikke måtte ta seg til rette i skolen, et løfte som bare delvis er blitt holdt. — Denne tid var i det hele en tung og vanskelig tid for skolen: Ytterst vanskelige lokaleforhold, undervisning til alle tider på dagen, vanskelige arbeidsvilkår på enhver måte. Det var bare p.g.a. en offervillig innsats fra lærere og elever at apparatet kunne holdes i gang. Forholdene ble ikke lettere ved den stadig tiltakende forvirring i skoleadministrasjonen, der erfarne folk ble byttet ut med nye krefter, hvis eneste kvalifikasjoner var medlemskap i NS. Mange lærere ble avskjediget eller arrestert og til dels etterfulgt av helt udugelige NS lærere. Angiveri, krangel og pinlige opptrinns fulgte automatisk med.

I september 1941 ble 3 høyere skoler i Oslo og 1 i Aker stengt, angivelig fordi elevene hadde demonstrert. Skolene ble holdt lukket i 7 uker, og for åpningen holdt rektor Jensen — som er skole-sjef og eneste NS rektor i byen — en programtale for overlærerne og rektorene ved Oslo skolene. Han erklærte at nå ville myndighetene ikke lenger nøyes med passiv lojalitet, de ville kreve aktiv medvirkning i en nazifisering av skolen. Det ble snart klart for lærerne at de i nær framtid ville bli stilt overfor krav som de ikke kunne godta. Lærerne samlet seg om å holde to skanser som aldri skulle oppgis: 1/ Lærerne vil ikke la seg tvinge til medlemskap i NS. 2/ Lærerne vil ikke i skolen drive propaganda for oppfatninger som de etter sin overbevisning ikke kan godta. — I slutten av året ble det på spredte steder av lokale instanser forsøkt å tvinge lærere til NS propaganda i skolen. Forsøkene strandet på et ubrytelig samhold mellom lærerne.

Annen fase.

1. februar 1942 ble Qvistling ministerpresident, 5. februar kom lov om Norges Lærersamband og lov om tvungen tjeneste i Nasjonal Samlings ungdomsfylking.

Den første lov bestemmer at alle lærere må stå

som medlemmer av Norges Lærersamband og er underlagt en landskole som oppnevnes av ministerpresidenten. Opprettelsen av lærersambandet var første ledd i en plan som går ut på å skaffe en yrkesrepresentasjon med sikte på et riksting som skal erklære Quidling som «rettmessig» innhaver av statsmakten i Norge.

Looven om tvungen ungdomstjeneste krever at all ungdom mellom 10 og 18 år skal tjenestegjøre i NS ungdomsbyrås. Nazismen epnet sitt lenge ventede angrep på den norske ungdom.

Lærerne forsto at de var kommet fram i forrekte hule i den nasjonale kampen og at den holdning skoleens folk nå tok, kunne bli av avgjørende betydning for den vel vitende folk kom til å gå. Det var særlig to momenter som vektet her:

Det første: Ved tvangsmessig å bli innrullet i et samband ville lærerne bli brukt i et politisk spill. Lærersambandet var det første av en rekke slike samband som skulle komme, og disse samband skulle skaffe Quidling den politiske basis han manglet. Lov lærerne seg som de første, bruk i dette spill, ville deres holdning kunne bli eksempel for andre grupper senere. Lærerne visste på den annen side at om de avsto å verte med i dette falskspill, da ville alle andre grupper i landet følge dem senere. Etter det var lærernes standpunkt gitt.

Det annet moment som vektet tungt var følgende: I og med at de var medlemmer av sambandet, ville lærerne bli redskaper for NS myndighetene i deres forsøk på å nazifisere barna og ungdommen. Den åpenlyse kunnegjøring av det påkrevte samarbeid mellom skolen og NS ungdomstjeneste viste det. Og i den planlagte innføring av NS propaganda i skolen ville lærerne bli redskaper som sto maktesløse gjennom sin lydighetsskilt overfor lærersambandet. Om lærerne godtok medlemskap i lærersambandet, ville de verte utlevert til delaktig i en stadig framadværende nazifisering av skolen.

I midten av februar ble hele det norske folk klar over at loven om ungdomstjenesten var et angrep i folkets liv av dyreste art. 14. februar sendte alle landets skoler et brev til ministeren Sveng og Skancke der de protesterte mot loven om ungdomstjenesten.

Etter at lærerne var blitt klar over rekkevidden av de nye elovers, ble det klart for dem at de ikke kunne de langer. I dagene etter 20. februar sendte derfor lærere i alle skoler og fra alle deler av landet hen til Norges Lærersamband en erklæring der de sa at de for sin samvittighets skyld ikke kunne medvirke til en oppdragelse av Norges ungdom etter retningsskiltene for NSLF, og at de ikke kunne betrakte seg som medlemmer av lærersambandet da medlemskapet ville stille krav til dem som de ikke kunne påta seg, og ikke var forpliktet til etter sine ansvarsforpliktelser. Ca 11000 lærere, 2: over 90 pct. har gitt uttrykk for at dette er deres standpunkt.

Myndighetenes svar:

Myndighetene mistet helt fanningen og 23 febr. sendte departementet ut en melding der det sa at protestene mot medlemskap i lærersambandet

ville bli betraktet som avslutsøknad, og at de som ikke hadde tilbakekalt innen 1. mars, ville bli avsløddiget uten lønn og pensjon og innkalt til arbeid i Nord-Norge. I Oslo ble forfallett kunn for februar tilbakeholdt.

Truslene hadde ingen virkning på lærernes holdning.

For å få en frist dikterte departementet «brenselstene» ved alle landets skoler i 4 uker fra 28. februar. Denne brenselstene virket merkelig da den kaldere vinteren var over, og dobbelt merkelig ble det da myndighetene på mange steder nektet lærerne å gi elevene hjemarbeid og i det hele å komme i kontakt med dem. Lærerne så det imidlertid som en plikt å trosse myndighetene og å gjøre skadevirkningen av skolestengningen misst mulig. I en vis utstrækning lyktes det også å holde elevene i noenlunde jamt arbeid. — 7. mars meddelte departementet at alle de lærere var løst fra sin stilling som nektet å underskrive en erklæring om at de var medlemmer av sambandet. Denne underskrift skulle foreligge før neste lønning ble utbetalt. — 8. mars ble ca. 100 lærere innkalt til veiarbeid. Lærerne møtte, men det hele løp ut i sandet p. g. a. myndighetenes sommel. — 17. mars meddelte departementet at skolen kunne gjenoppta undervisningen uten hensyn til brenselstene, men bare med lærere som var medlemmer av lærersambandet. Resultatet var selvsagt: Ingen skoler kom igang på det vilkår. Myndighetene som gikk om sin egen viljese anferd hadde klart hele salen inn i en blindgate, grep nå til det ytterste middel: Terroren.

20. mars begynte masserestrasjonene av lærerne. I alt er ca 1100 lærere hentet i sine hjem og ført til fengsler og konsentrasjonsleire. Arrestasjonene ble foretatt av norsk politi, men flesteparten av de arresterte ble ført til tyske konsentrasjonsleire. Til Grini ved Oslo kom i første omgang ca 300, senere ytterligere ca 200 fra forskjellige steder uten bya. På Grini fikk fangene den behandling som er vanlig på dette sted. Den 28. fikk fangene beskjed om at de som var villige til å medle seg inn i sambandet ville slippe fri. De fikk betenkningstid til den 30. Ved oppstilling på linje drønte dag erklærte 4 av de ca. 500 at de var villige til å gå inn i sambandet. Et par av dem hadde da hatt sammenbrudd. De øvrige var ubøyelige.

31. mars om morgenen fikk fangene vanlig morgenmat, et par stykker brød og kaffe. Utover formiddagen ble de så kjort i busser til Lysaker og inn i lukkede godsvogner som umuliggjorde enhver kontakt mellom fangene og utverdenen. Toget ble overført til Loenga for viderekjøring til Fåberg. Det siver fort ut at fangene skulle til Jørstadmoen. — På Loenga var en mengde pårørende sit sinnet til og det ble utsjult mange gripende scener da hustruer og barn søkte og få et glimt av sine kjære. — For fangene ble reisen meget hard. I en rekke av vognene var det ingen oppvarming og da temperaturen var 8-10 kuldegr. fros mange sterkt. Til dette kom at de ikke fikk mat. Det var ikke w. c. i vognene og bare en gang under reisen fikk

fangene gå ut under oppsett av vakter med autoritative påførte. Reisen varte ca. 12 timer, fra 1/4 om ettermiddagen til 3-4 tiden om morgenen neste dag. Sultne og frøse ble fangene sitt opp på Fåberg stasjon. De hadde da ikke spist siden foregående morgen på Grini. — Fra Fåberg til Jørstadmoen er det 4 km. Det var hollere og mørkt. I rask marsj, delvis springmarsj, måtte fangene tilbakelegge denne vekten, mange med ryggselt og koffert eller smøtt i hendene. Mange falt på det glatte fere, men kom på beina igjen under kommandoordeene «Weiter, Laufan». Da de kom fram til Jørstadmoen ble fangene puttet inn i kalde brøker, og mange som var svette etter marsjen fros sterkt og ble forfrysede denne første natten. Etter et par timer ble fangene kommandert ut og fikk mat ved 9-tiden. Det var da 26 timer siden de hadde spist, bortsett fra at en del hadde fått noen alders brød som sivilbeskyttelsen underverds hadde kastet inn i vognene. —

Opholdet på Jørstadmoen ble hardt og strabbant, særlig for de yngste som fikk en strammere diett enn de eldre. Matrasjonen var litt undermålig: 200 g. brød pr. dag, 20 g. smør og noe pålegg. Middagsmaten var hver dag potetsuppe, 2 tallerkner til hver. Utover dette innt. — Gymnastikken, diettisen og de stadige springmarsjer var meget krevende og programmet var langt: Fra kl. 7 til 12 og fra 13.30 til 19. — De fleste greide dog smattregulering, og stramningen blest lærerne var tross alt utmerket. Det utvirket seg et overbevisende samarbeidshåndverk innenfor de enkelte avdelingene. I alt var det ca. 700 fanger på Jørstadmoen. — En del var kommet til fra andre landsdeler. — En av de første dagene ble fangene kalt inn i en sal og spurt om de ville gå inn i lærersambandet. Alle nektet. Senere ble det sendt ut et skiløst med samme spørsmål og lofte om frihet til de som svarte innestemte. Den harde behandling under betenkningstiden var merkt som et middel til å få lærerne til å kapitulere. — 11. april om kvelden fikk ca. 30 beskjed om å stille neste morgen. Disse 30 fikk da beskjed om at de var fri. Det var alle syke, eldre mennesker. Sammen med disse ble ca. 20, som i løpet av natten hadde erklært seg villige til å gå inn i sambandet, sluppet fri og reiste hjem. — Det var nå ca. 650 igjen på Jørstadmoen. Av disse ble ca. 100 den 13. april sendt tilbake til Grini. Det er sannsynlig at det særlig dreier seg om eldre eller syke mennesker som skal holdes i fortsatt forvaring der. Resten av lærerne, ca. 550 ble samme dag sendt nordover, 500 til Trossheim, de øvrige et annet sted.

De 500 som kom til Trossheim ble direkte overført til dampskipet Skjerveid, for å bli sendt skidt videre nordover. Denne transporten vil bli en skamspett som de alværende maktshavere i Norge aldri vil få vaske bort. Beretningen om den opprørende behandling av fredslege og lovsydlige lærere er alt blitt kjent i vide kretser i vårt land, og den vil gå ut til hele den siviliserte verden. Beretningen om disse 500 læreres lidelse og

lidelser vil vekte en storm som i sin tid skal føle gymnastikk og bedlene ut av landet vårt.

14. april telegraferer fykemannen i Ser-Trossdel til Quidling at de høyesteretts forhold ombord var helt ubehagelige, slippet hadde bare plass til 280 mennesker, det var ufullstendig med vann og mat. D. Rasm (med av NS) foreslo transporten sinnet. — 15. april telegraferer 30 prester i Trossdel til Trossmoen, Quidling og Skancke og ba om at transporten i all berolighets navn måtte stanses. Det var forgyret. Den 16. svarte Quidling at forholdsreglene mot lærerne var en følge av bakopp Berggrans statsrådlege vrisomband, og at pressene hadde ført de vilkårlige skilte. I motsatt fall ville yrkesfagere forholdsregler bli nødvendige. — Dette skal aldri glemmes, og Vidkun Quidling vil komme til å angre disse ord. —

Natten mellom 15. og 16. april avgikk Skjerveid fra Trossheim. I angre og utvaker følger vi alle med i lærernes videre slipp. Vi er sikre på at de vet at de har alle sine landsmenns tanker med seg, og at de ikke vil bli og tænke. Vi er sikre på at de, våre tapte og uberygde landsmenn.

Sattungen idag. Etter påske kunnegjøring departerte skolen i Oslo og Hønsar kuppelmanner skulle settes igang, dog ikke skole i Oslo og Alst. De lærere som gjenopptok undervisningen var å betrakte som medlemmer i lærersambandet, men ville ikke få lønn for de underviser av erklæring om medlemskap. — Dette virsel kan settes. Lærerne er enig om å møte fram overordt der skoleknep og å begynne å undervise. De ansatte lærere ble på noe vis departerte i spru, at de er medlemmer fordi om de underviser. Det er lærernes plikt og rett og undervise landets barn og ungdom, og det forventer de med. En lege underviser ikke å foreta en smittedyg operasjon fordi om smittedygten påstår at han dermed er medlem av et legesamband. Men hans ansatte ansatte heller ikke en slik foranstaltning. — Og noen erklæring om medlemskap kommer lærerne aldri til å avg. Ved de forholdsvis få skoler der undervisningen er gjenopptatt, har lærerne sagt tydelig og klart fra om dette. Enkelte skoler er da igjen blitt rammet. I Oslo er det startet en høyere skole med bare NS lærere og NS elever. Høyst 2 pct. av elevene i Oslo har reddert på slik skolegang. Og så denne undervisning er senere innstillet. Som grunn oppgis at elevene nå få fri for å kunne delta i vårens, sensasjon er imidlertid at frakallet var for stort selv blant barna fra tyske NS-skolen.

Det går to klare buer i den kamp lærerne i Norge har ført det siste halvannet år, fra 25. sept. 1940. Lærerne vil loyalt følge norsk lov og rett og brye seg for de krav okkupasjonsmakten kan stille i henhold til internasjonal rett, uttrykt gjennom Haagkonvensjonerna. Men okkupasjonsmakten eller dens representanter har ingen rett til å gripe inn i undervisningen eller å tvangsoppgiøre forskjellige yrkesgrupper, i da, lærerne, med alle på

Fru Sigrun Nansen har den 6/3 sendt Quisling følgende brev:

«Da jeg i de siste to år ved flere anledninger har funnet Fridtjof Nansens og mitt navn trukket frem for offentligheten som tjeneste for Deres nåværende politiske standpunkt, ser jeg mig nødsaget til å fremkomme med følgende korrigerende opplysninger:

Fridtjof Nansen skriver i forordet til sin bok «Russland og freden» — utkom i 1933: «For mig står det som sannsynlig at ikke alene kan det bli Russland som en dag — og ikke så langt frem — bringer Europa materiell redning; men det blir også derfra den åndelige fornyelse vil komme.» Side 44 skriver han: «Man har oppgitt å løse med dagsbefalinger de mange tusen problemer som det praktiske liv stiller hver dag. Man har full forståelse av de økonomiske fenomeners sammensatte natur og den fare som ligger i statens stadige inngripen i industriens, handelens og landbrukets liv.» I Deres bok «Russland og vi» — utkom i 1930 — skriver De på side 27: «Tenk på hvorledes vi nordmenn kan stå på vår rett i kraft av våre frie institusjoner, hvorledes hos oss enhver menneskeverdi er respektert, og la oss være glade over — om ikke nøyd med — at vårt samfund er så umåtelig meget nærmere den riktige forening av individualitet og fellesskap som betinger menneskehetens fremskritt. Og side 24 skriver De: «Bolsjevistene har også opptatt den for dømmelige, om enn effektive metode å bruke gidsler og represalier.»

Det kan vel ikke nektes at det nåværende styre i Norge er gått over til disse «fordømmelige metoder» — endog Fridtjof Nansens sønn er jo offer for dem.

Jeg ber Dem derfor ikke gjøre bruk av Fridtjof Nansens eller mitt navn, da jeg er helt overbevist om at han aldri hadde vært enig i Deres politikk.

Mitt forsvar for Dem under Stortingsvalget i 1934 hadde tapt sin brodd ved at overskriften ble tatt vekk — av hvem vet jeg ikke — den led: «Stemmeseddelen bør være eneste våpen ved valgkampen»

De siste uker har vært preget av stadig sterkere britisk flyaktivitet. Angrepene ble innledet med de voldsomme anfall mot Renaultverkene ved Paris, siden har de britiske krigskommunikere daglig inneholdt meldinger om nye store toktet mot Tyskland eller tyskokkupert område.

Den 14. april ble det gjennomført et angrep over Nord-Frankrike, som var det største dagangrep inntil da. Men allerede den 16. april kom et nytt stort angrep som overgikk alt inntil da. Tyske flyplasser i Frankrike og Holland, u-båthavnen i Lorient og mange andre steder var mål. I alt 1200 britiske bombefly deltok

å opprette en korporativ stat. Lærerne kan derfor ikke la seg bruke som brikker i et politisk spill, som tilfelle blir om de tvinges inn i lærersambandet. Dette er den ene linje.

Den annen bygger på rotfestede tradisjoner i norsk kulturliv: retten og plikten til å oppdra barn og ungdom, til å søke sannheten og til å leve i samsvar med de grunnregler vårt folk bygger sitt liv på. Derfor avviser lærerne enhver form for propaganda i skolen og enhver opplæring i en livsanskuelse som er det norske folk fremmed. Derfor avviser det også ethvert forsøk på å tvangsmobilisere den norske ungdom i en nasist-

Vi gjengir siste del av en tale som den russiske sendemann i London, Maiski, holdt den 25/3 i forbindelse med overrekkelsen av Leninordenen til 4 engelske flygere: Fienden setter alt inn på ett kort i 1942. I løpet av våren og sommeren vil de gjøre de voldsomste kraftanstrengelser for å tilkjempe seg seiren. De alliertes oppgave er klar: Også de må sette alt inn på året 1942. Det blir ofte henvist til at de allierte ennå ikke har avsluttet sine forberedelser, men jeg tviler på om det noen gang i historien har vært en hærfører som har innrømmet at han har vært fullstendig forberedt.

Selv om imidlertid forberedelsene ennå ikke er ferdig, så vet vi, at de allierte i de siste to årene har gjort enorme framskritt. Når vi slår alt sammen så rår de allierte over de vesentlige midler som kan bringe seier. Vi har ikke alle anledning til å vente til den siste knappen er sydd i uniformen til den siste soldaten. Det gis situasjoner da en er nødt til å kjempe selv om det ikke er belegg. I slike tilfeller må en hurtig forandre sine planer, og tilpasse seg den nye situasjon. Jeg tror at tiden for dette er moden nå. Dette år er det avgjørende i krigen, og den avgjørende krigsskueplass er Østfronten. Ingen tviler på at de allierte er fast besluttet på å seire, og hvis det skal oppnås, må alle de krefter som de rår over kastes inn i slaget i 1942. Når og hvor er spørsmål som generalstaben må avgjøre. Det avgjørende faktum er bare at generalstaben må være gjennomsyret med en tanke: 1942 og ikke 1943.

Det største antall fly nasistene benyttet seg av i et enkelt angrep høsten 1940 var 1000 fly. De tyske daglige tap var mellom 30 og 180 fly. De britiske tap 16. april var 2 fly!

17. april fløy britiske bombefly mot Augsburg i Bayern, et tokt på 1600 km. Angrepene ble foretatt med de nye Lancaster bombefly, de hurtigste store bombefly som finnes. Målet for toktet var den ene av Tysklands to u-båtmotorfabrikker, og de britiske bomber forårsaket store skader.

Samtidig ble en rekke viktige bedrifter i Nord-Frankrike bombet av 500 fly i dagslys.

Den 19. april var 300 bombefly og 600 jagerfly over fiendtlig område på Vestfronten.

Den 24. april ble den tyske Østerjohavn Rostock angrepet. Store deler av byen ble ødelagt, viktige rustningsbedrifter jevnet med jorden, og først og fremst ble veldige forråd av krigsmateriell som skulle sendes til fronten i øst tilintetgjort. Angrepet var om mulig større enn det angrep som ble rettet mot Lübeck to uker før.

isk ungdomsorganisasjon. Hele det norske folk, med unntagelse av de par prosent som er tilsluttet NS, står samlet bak lærerne i dette syn.

NS søker med de sjofleste midler å knekke lærerfronten. I en konsentrasjonsleir i Trøndelag, hvor lærerne var truet med standrett hvis de ikke bøyet seg, kom det — tilsynelatende innsnuglet — en lapp til lærerne umiddelbart før fristen utløp: «Norge trenger levende lærere ikke døde martyrer. Grip fornøften». De lærere som på denne måte blir tvunget til overgivelse har et ønske, nemlig at alle de øvrige lærerne holder fronten og fører kampen til seir.

AVANTGARDEN

12. mai 1942.

17. MAI

Montro, hvad de vilde svare Christie og de Gammelkare', hvis de stod paa Eidsvold end, murende med Sværd om Lænd?

«At være eller ikke være, var visselig ogsaa Spørqsmaalet for Norge i 1814. Det var ogsaa Hamlet imellem Landene: thronbaaret og uheldig som Han, opofret og beluret af falske Frænder, og anseet af Verden for afsindig»... slik begynte Henrik Wergeland «Norges Konstitutions Historie». Og han skrev videre: «Visselig vi staa, med det norske Befrielsesværk for Øje, for en af de mest rørende, overraskende og maaske frugtbareste Begivenheder i Verdenshistorien. Hva er meer rørende end Uskyldighedens Lidelser? Hva er meer overraskende end en god, men magtløs Sags Sejer? Hva er frugtbarere end Exemplets over al Verden henvejrede Sæd — Exemplets, som det norske Folk har afgivet paa hvor simpel en Gave dog Friheden er at behandle, og paa at et Folk, foruden den, ligesom Marken for at grønnes, kun behøver Lys og en Smule Fred for at se sin Lykke at fremblomstre?»

I 1814 var vårt land en nasjon i gjenfødelse, et folk som kjempet for å få gjenopprettet et Norge som dets historie og kultur tilsa det.

Churchills tale den 9 mai ga de demokratiske landene ny berettiget grunn til optimisme. Han begynte med en advarsel til tyskerne mot å bruke gass på Østfronten. «England vil betrakte en slik umotivert niddingsdåd som rettet mot seg. England er beredt til å nytte sin overlegenhet i lufta til å svare med gassangrep mot militære mål i selve Tyskland.» «Idag begynner Hitler å snakke om humanitet», fortsatte han, «det skulle han gjort før han overfalt Warschawa».

Churchill forsikret at England fortsatt ville gi all den hjelp som var mulig til Sovjets tapre armé. Det er mange i England, sa han, som mener at den beste hjelpen ville være aksjoner mot nasistene gjennom invasjon. Han kunne ikke komme inn på hvilke planer den britiske militærdel hadde, men han var gla for at dette var stemningen i det britiske folk og ikke krigstrøtthet.

Idag er vi en nasjon. Vi er ikke lenger en bortgjemt og glemt plett på Europakartet. Men vi kjemper ogsaa idag for vår frihet. Men mens vi dengang kjempet alene, inntar vi nå en viktig plass blant de nasjoner i verden som likesom vi kjemper for sin frihet.

17 mai, den dagen våre fedre ga landet vårt vår grunnlov, har vært vår nasjonale festdag. Idag kan det bare være en kampdag.

Men nettopp fordi det er en kampdag, kan vi med stolthet minnes det verk våre fedre gjorde, fordi vi idag i den mest hårde tid vårt land har gjennomlevet, har holdt deres verk så høyt i ære og ikke sviaktet det.

Norges grunnlov er idag kanskje ennå mere dyrebar enn før, fordi vi forstår hva vi ville miste hvis ikke den i framtida skulle være grunnlaget for vårt samfund. Vi kan si at Grunnloven er selve fundamentet i den kamp som det norske folk idag fører. Trass i nasistenes overfall og trass i okkupasjonen står den nå som før ved makt for enhver nordmann, og vi anerkjenner bare den øvrighet som har sin myndighet etter den.

Engelske og amerikanske aviser betegner talen som optimistisk - av en mann som er overbevist om at Tyskland vil tape».

Fra januar av var kunstnere som ville opptre offentlig tvunget til å erklære seg villig til å opptre i kringkastingen.

Følgen ble at kunstnerne holdt opp å gi konserter, unntatt de som soknet til nasisten Rulle. Konsertlivet døde bort og streiken viste seg å være effektiv. Nå er nasistene på tilbaketog og er blitt tvunget til å oppgi sine krav.

Bestemmelsen er opphevet for musikere men ennå ikke for sangere, som er underordnet Finn Halvorsen.